

ОБҐРУНТУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕТІНІЗАЦІЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО СЕКТОРА В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

©2018 ГУДЗОВАТА О. О., САМУРА Ю. О., ШЕХЛОВИЧ А. М.

УДК 336.1

Гудзовата О. О., Самура Ю. О., Шехлович А. М. Обґрунтування інструментів державного регулювання детінізації грошово-кредитного сектора в системі фінансово-економічної безпеки держави

Стан фінансово-економічної безпеки України на сучасному етапі розвитку держави нестабільний і характеризується істотними кризовими процесами та явищами, зокрема – високим рівнем тінізації фінансово-економічних відносин. Протидія фінансовим злочинам, «відмиванню» нелегальних коштів, злочинам у транскордонній та міжнародній сферах є ключовою компонентою зміцнення фінансово-економічної безпеки держави, тому лише запровадження комплексної системи мінімізації проявів тінізації грошово-кредитної сфери дасть позитивні результати в контексті посилення фінансово-економічної безпеки держави. Метою статті є обґрунтування інструментів державного регулювання детінізації грошово-кредитного сектора в системі фінансово-економічної безпеки держави. Ідентифіковано основні системні чинники високого рівня тінізації грошово-кредитного сектора як передумови посилення загроз фінансово-економічній безпеці держави. Визначено недоліки державного регулювання детінізації грошово-кредитного сектора. Розроблено дієві інструменти детінізації грошово-кредитного сектора в контексті посилення фінансово-економічної безпеки України.

Ключові слова: грошово-кредитний сектор, детінізація, державне регулювання, фінансово-економічна безпека держави, інструменти.

Бібл.: 8.

Гудзовата Оксана Олегівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних систем у менеджменті, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

E-mail: osjanka@gmail.com

Самура Юрій Олександрович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

E-mail: samurayuriy@ukr.net

Шехлович Андріана Михайлівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові (вул. Братів Тершаківців, 2, Львів, 79005, Україна)

E-mail: a.shehlovych@gmail.com

УДК 336.1

UDC 336.1

Гудзовата О. О., Самура Ю. А., Шехлович А. М. Обоснование инструментов государственного регулирования детенизации денежно-кредитного сектора в системе финансово-экономической безопасности государства

Состояние финансово-экономической безопасности Украины на современном этапе развития государства нестабильно и характеризуется существенными кризисными процессами и явлениями, в частности – высоким уровнем тенизации финансово-экономических отношений. Противодействие финансовым преступлениям, «отмыванию» нелегальных средств, преступлений в трансграничной и международной сферах является ключевым компонентом укрепления финансово-экономической безопасности государства, поэтому только введение комплексной системы минимизации проявлений тенизации денежно-кредитной сферы даст положительные результаты в контексте усиления финансово-экономической безопасности Украины. Целью статьи является обоснование инструментов государственного регулирования детенизации денежно-кредитного сектора в системе финансово-экономической безопасности государства. Идентифицированы основные системные факторы высокого уровня тенизации денежно-кредитного сектора как предпосылки усиления угроз финансово-экономической безопасности государства. Определены недостатки государственного регулирования детенизации денежно-кредитного сектора. Разработаны действенные инструменты детенизации денежно-кредитного сектора в контексте усиления финансово-экономической безопасности Украины.

Ключевые слова: денежно-кредитный сектор, детенизация, государственное регулирование, финансово-экономическая безопасность государства, инструменты.

Библ.: 8.

Гудзовата Оксана Олеговна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры информационных систем в менеджменте, Львовский торговельно-экономический университет (ул. Туган-Барановского, 10, Львов, 79005, Украина)

E-mail: osjanka@gmail.com

Самура Юрий Алексеевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансово-экономической безопасности и банковского бизнеса, Львовский торговельно-экономический университет (ул. Туган-Барановского, 10, Львов, 79005, Украина)

E-mail: samurayuriy@ukr.net

Шехлович Андриана Михайловна – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник Регионального филиала Национального института стратегических исследований в г. Львов (ул. Братьев Тершаковцев, 2, Львов, 79005, Украина)

E-mail: a.shehlovych@gmail.com

Gudzovata O. O., Samura Yu. O., Shekhlovych A. M. Substantiating the Instruments of the State Regulation of Unshadowing of the Monetary and Crediting Sector in the System of Financial-Economic Security of the State
The status of financial-economic security of Ukraine at the present stage of development of the State is unstable and is characterized by significant crisis processes and phenomena, in particular-the high level of shadowing of the financial-economic relations. Counteraction to financial crimes, «laundering» of illegal means, crimes in cross-border and international spheres is a key component of strengthening of the financial-economic security of the State, therefore only introduction of a comprehensive system of minimizing the manifestations of shadowing in the monetary sphere will yield positive results in the context of strengthening the financial-economic security of Ukraine. The article is aimed at substantiating the instruments of the State regulation of the monetary and crediting sector in the system of financial-economic security of the State. The basic systemic factors of high level of the financial-credit sector are identified as prerequisites for increasing the threats to the State's financial-economic security. The shortcomings of the State regulation of unshadowing of the monetary and crediting sector are determined. Effective instruments of unshadowing the monetary and crediting sector have been developed in the context of strengthening the financial-economic security of Ukraine.

Keywords: monetary and crediting sector, unshadowing, the State regulation, financial-economic security of the State, instruments.

Bibl.: 8.

Gudzovata Oksana O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Information Systems in Management, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: osjanka@gmail.com

Samura Yuriy O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial and Economic Security and Banking, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: samurayuriy@ukr.net

Shekhlovych Andriana M. – PhD (Economics), Senior Research Fellow of the Regional Branch of National Institute for Strategic Studies in Lviv (2 Brativ Terhakivtsiv Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: a.shehlovych@gmail.com

Значні масштаби тіньової економіки визначено серед ключових глобальних ризиків найближчого майбутнього, що характерно як для розвинених країн, так і для країн, що розвиваються [8]. Успадкована Україною радянська модель економічного розвитку традиційно містила вагомий тіньовий складник. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» тінізацію національної економіки визнано загрозою національним інтересам і національній безпеці України в економічній сфері, зокрема фінансовій безпеці держави [6]. Так, Міністерство економічного розвитку та торгівлі України, оцінюючі масштаби неформальної економіки за чотирма методами, визначило інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні у 2017 р. у межах 31% від офіційного ВВП [2]. Тоді як Міжнародний валютний фонд, згідно з оприлюдненими в січні 2018 р. даними, оцінив розмір тіньового сектора в структурі економіки України в 44,8%.

Виходячи з цього перспективним у контексті забезпечення високого рівня ефективності державної політики стає висновок про взаємозв'язок політики детінізації грошово-кредитного сектора та формування дієздатної системи фінансово-економічної безпеки України. Таким чином, можна досягти синергійного ефекту, коли будуть реалізовуватися не часткові заходи, зорієнтовані на протидію тінізації грошово-кредитних відносин в окремих їх видах діяльності, а проводитиметься комплексна політика зміцнення ключових параметрів фінансово-економічної безпеки держави через детінізацію її проявів. За таких умов слід розпочати з базових концептуальних засад функціонування системи фінансово-економічної безпеки держави та виявити взаємозв'язки і взаємовпливи з елементами і складовими державної політики детінізації.

Теоретико-методологічні та прикладні аспекти державного регулювання детінізації грошово-кредитного сектора досліджено в наукових працях таких вчених, як В. Андрійчук, О. Власюк, А. Мокій, А. Сухоруков, М. Флейчук, Н. Юрків та ін. Проблеми державної політики забезпечення фінансово-економічної безпеки є об'єктом досліджень таких науковців, як О. Барановський, З. Варналій, Т. Васильців, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, О. Предборський, Л. Шемаєва та ін. Незважаючи на численні наукові розробки та дослідження актуальних проблем у сфері фінансів, грошово-кредитної політики, становлення та розвитку фінансової системи, зміна темпів соціально-економічного розвитку, глобалізаційні фінансово-економічні тенденції, розширення спектра та зростання рівня негативного впливу ризиків і загроз об'єктивно зумовлюють нові виклики та загрози на всіх рівнях фінансових відносин. Тому існує потреба в обґрунтуванні дієвих інструментів і засобів державної політики детінізації грошово-кредитної сфери та зміцнення, таким чином, фінансово-економічної безпеки України.

Метою статті є обґрунтування інструментів державного регулювання детінізації грошово-кредитного сектора в системі фінансово-економічної безпеки держави.

Одним із найбільш важливих напрямів подолання тінізації грошово-кредитного сектора в контексті посилення фінансово-економічної безпеки держави є протидія відмиванню «брудних» грошей, системна координація якої здійснюється міжурядовою організацією FATF. Метою функціонування FATF є розвиток і впровадження на міжнародному рівні заходів і стандартів з боротьби щодо відмивання грошей. Додамо, що у 2001 р. Україну було віднесено до «чорного списку» FATF через невиконання низки рекомендацій, серед яких: обов'язковий моніторинг усіх фінансових систем; прийняття законопроектів щодо регулювання фінансових інституцій; надання фінансової звітності із сумнівних фінансових операцій; співпраця фінансового сектора з відповідними органами для перешкодження відмиванню коштів; відсутність фіктивних компаній; унеможливлення відмивання грошей злочинними угрупованнями; забезпечення обміну інформацією з міжнародними організаціями.

Підставою для виключення України із «чорного» списку у 2002 р. стало прийняття Верховною Радою України низки законопроектів: «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексу України», «Про внесення змін до деяких законів України з питань запобігання використанню банків та інших фінансових установ з метою легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом», а також прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення у складі Міністерства фінансів України Державного департаменту фінансового моніторингу». Відповідно до діючого законодавства державний фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами державного фінансового моніторингу та спрямовуються на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [3].

Проте вказані кроки щодо детінізації грошово-кредитного сектора виявилися недостатньо ефективними і носять характер швидше мінімізації заострення суперечностей між Україною та країнами – членами FATF, а не системної програми. За даними НБУ, на початок 2018 р. поза межами банківської системи знаходилося 27,5% грошової маси в національній валюті. Значне збільшення позабанківського грошового обігу спостерігалось у 2014 р. (на 45,2 млрд грн у порівнянні із 2013 р.), що становило біля 30% всієї

грошової маси. Ці кошти широко використовуються для розрахунків у тіньовому секторі економіки, перетворившись на постійний інструмент незаконних валютних операцій. Поповнюють тіньовий позабанківський грошовий обіг також і неповернені кредити. За даними НБУ, на початок 2016 р. заборгованість за ними становила 2,13 млрд грн., або 22,1% у загальному обсязі кредитів, наданих суб'єктам господарської діяльності та населенню [1]. Крім того, активного використання набули банківські операції з переказу безготівкових коштів у невраховану готівку, що є значною статтею неконтрольованого прибутку більшості банків.

При цьому, основними чинниками активізації використання готівки слід вважати:

- ✦ значну частку неофіційних доходів фізичних та юридичних осіб;
- ✦ низький рівень безготівкових розрахунків населення за товари, роботи та послуги;
- ✦ високий рівень доларизації розрахунків, широке використання підприємствами та банківськими інституціями операцій із залученням офшорних компаній;
- ✦ застосування фінансових інструментів, за якими допустима виплата коштів «на пред'явника»;
- ✦ нерозвиненість страхового сегмента ринку фінансів;
- ✦ створення й використання фіктивних фірм;
- ✦ нерозвиненість вторинного фондового ринку;
- ✦ наявність каналів прихованого вивозу іноземної валюти за кордон;
- ✦ позитивне сальдо купівлі-продажу іноземної валюти, яка використовується населенням у вигляді заощаджень, а також у тіньовому обігу за участю юридичних і фізичних осіб.

Слід виділити основні напрями використання населенням готівки: формування меншою мірою ризикових до інфляції заощаджень в іноземній валюті; обслуговування тіньового товарообігу всередині країни; фінансування «човникової» торгівлі.

Більше того, потреба у значних обсягах готівкових коштів, які обертаються в позабанківській системі, зумовлює розроблення різних схем і структур для їх отримання, зокрема створення фіктивних підприємств, лжебанків, конвертаційних центрів, підприємств зі змішаною формою власності та розміщення їх філій в офшорних зонах. Одними з найпоширеніших способів відмивання коштів через фіктивні підприємства є: 1) електронний переказ коштів на рахунки фіктивних фірм, що може бути використаний для тіньового переведення грошових коштів у межах і поза межами державних кордонів; 2) використання суб'єктів сектора страхування для відмивання коштів, що обумовлено тим, що часто страхові послуги реалізуються за допомогою брокерів-посередників, які діють незалежно від страхової компанії, яка про-

понує страховий продукт, а також із застосуванням перестрахування ризиків, у тому числі за кордоном. Більше того, функціонування фіктивних підприємств посилює ризики та загрози для фінансової безпеки держави, зокрема створює умови для розширення масштабів недобросовісної конкуренції та незаконної конвертації безготівкових коштів у готівку, легалізації (відмиванні) коштів, одержаних злочинним шляхом, приховування фактів здійснення незаконних видів діяльності, ухилення від оподаткування.

З метою ефективного управління ризиком обігу готівки необхідно:

- ✦ переглянути граничні пороги для готівкових розрахунків;
- ✦ створити необхідні умови для здійснення безготівкових розрахунків населення з використанням платіжних карток за житлово-комунальні послуги, спожиту електричну енергію, природний газ, послуги зв'язку і транспорту, здійснення грошових переказів через об'єкти поштового зв'язку, а також при сплаті податків і зборів під час переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;
- ✦ розширити можливості здійснення безготівкових розрахунків у закладах торговельної мережі та пунктах надання послуг;
- ✦ забезпечити розвиток мобільних платежів та мобільних додатків;
- ✦ підвищити рівень фінансово-економічної безпеки безготівкових розрахунків;
- ✦ розвинути виробництво платіжних терміналів, банківських автоматів, інших технічних і програмних засобів (компонентів платіжних систем), які використовуються в платіжних системах;
- ✦ удосконалити систему моніторингу для виявлення незаконних операцій під час здійснення безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток та обміну інформацією між банками (платіжними системами) і правоохоронними органами;
- ✦ у цілях підвищення фінансової грамотності населення у сфері використання платіжних карток розробити заходи з підвищення рівня обізнаності населення через засоби масової інформації та Інтернет-ресурси щодо чинної системи безготівкових платежів і використання платіжних карток.

Традиційні особливості грошово-кредитного сектора, зокрема швидкість здійснення транзакцій, міжнародні масштаби угод і висока адаптивність, створюють передумови для використання його інструментів у схемах мінімізації податкових зобов'язань, ухилення від оподаткування, виведення коштів за межі України та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Такими інструментами

є операції з «технічними» цінними паперами. Найбільш використовуваним цінним папером у конвертаційних центрах, при реалізації схем відмивання злочинних доходів, є вексель, який тісно пов'язаний з торговими операціями, оскільки є засобом платежу за постачання товарів, робіт та послуг [4]. Для зменшення обсягів емісії та обігу цих паперів необхідно розробити інструменти щодо обмеження можливостей використання технічних акцій та посилення державного контролю за обігом векселів:

- ✦ запровадити єдиний державний реєстр виданих векселів та забезпечення доступу до нього державних органів, зокрема Державної фіскальної служби, Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, Державної служби фінансового моніторингу, що уможливить здійснення моніторингу обігу векселів, оперативного перешкоджатиме видачі та використанню фіктивних векселів суб'єктами господарювання;
- ✦ удосконалити інституційно-правовий базис щодо підвищення вимог до емітентів цінних паперів шляхом: по-перше, зниження максимального обсягу випуску облігацій підприємств, по-друге, надання повноважень Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо встановлення ознак фіктивності емітентів цінних паперів, зупинення обігу цінних паперів і похідних цінних паперів (деривативів) емітента, що має ознаки фіктивності, перевірки достовірності інформації, які емітент подає під час реєстрації проспекту емісії; по-третє, надання права Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку вимагати проведення додаткової аудиторської перевірки та незалежної оцінки майна, отримання додаткової рейтингової оцінки емітента у випадках, коли виникають сумніви у достовірності даних емітента, які зазначено в документах, наданих для реєстрації випуску та проспекту емісії цінних паперів;
- ✦ установити на законодавчому рівні вимоги до формування статутного капіталу компанії, для яких мінімальний обсяг обмежується сумою, яка має бути сплачена в грошовій формі, а також вимоги до складу активів страхових компаній, що унеможливить виведення ліквідних активів з компанії після їх внесення до статутного фонду з використанням технічних паперів;
- ✦ законодавчо врегулювати проведення операцій з купівлі-продажу векселів страховими компаніями у зв'язку із поширеною практикою використання їх у тінюваних схемах.

Досить поширеною є схема ухилення від сплати основного бюджетоутворюючого податку – податку на додану вартість, яка базується на тому, що операції

з товарно-матеріальними цінностями здійснюються за значно нижчими цінами. Крім того, в Україні функціонують ще інші схеми уникнення сплати оподаткування з використанням грошово-кредитних інструментів, серед яких:

- ✦ ухилення від сплати податків через використання кредитних рахунків комерційних банків підприємствами-боржниками в цілях здійснення розрахунків, пов'язаних з веденням своєї господарської діяльності, замість спрямування коштів на погашення заборгованості;
- ✦ використання офшорних зон для ухилення від сплати податків (бартерні та вексельні операції, операції з цінними паперами, транзитна торгівля), які є загрозами фінансової безпеці України.

Додамо, що характерне для України активне використання схеми уникнення сплати податків зумовлює звуження податкової бази та відмивання нелегального прибутку, розширення можливостей фінансування тероризму й сепаратизму, зростання рівня організованої економічної злочинності, насамперед транскордонної, збільшення ризиків неконтрольованого відтоку капіталу з України та дестабілізацію національної фінансової системи [7].

У цілях посилення протидії ухиленню від оподаткування першочергово видається необхідним приєднання України до Міжнародної міжвідомчої конвенції щодо забезпечення доступу до рахунків нерезидентів, що дозволить автоматично отримувати повну інформацію про рахунки, відкриті в будь-якому банку світу українськими резидентами. Крім того, важливо розробити законопроект щодо запровадження статусу іноземних контрольованих компаній, який передбачатиме зобов'язання зареєстрованої за кордоном компанії, яка належить українському резиденту, сплачувати податки в Україні в разі, якщо рівень оподаткування у країні реєстрації вдвічі або більше нижчий, ніж ставка українських податків. Також доцільно розглянути можливість запровадження податку на міжнародні спекулятивні трансакції у формі високого оподаткування капіталу, що виводиться з країни менш ніж через рік після його введення.

У 2014–2015 рр., у зв'язку із загостренням політико-економічної кризи, відбувся різкий сплеск інфляції та послаблення національної грошової одиниці по відношенню до більшості світових валют, що, своєю чергою, призвело до зростання попиту на готівкову валюту. Однак валютні операції перетворилися на «сіру зону» через розвиток «чорного» ринку після введення жорстких офіційних обмежень на торгівлю іноземною валютою. Зауважимо, що основними причинами виникнення тінюваного валютного ринку слід вважати:

- ✦ адміністративні обмеження офіційного валютного обміну;

- ✦ введення оподаткування валютно-обмінних операцій, що знижує конкурентоздатність легального обміну;
- ✦ високий рівень інфляції та її волатильність;
- ✦ девальваційні очікування та низький ступінь довіри до національної грошової одиниці як засобу збереження вартості;
- ✦ доларизація боргових зобов'язань;
- ✦ низька премія за ризик у складі спреду між курсом на «чорному» та офіційному ринках;
- ✦ переведення розрахунків та заощаджень у готівкову форму внаслідок недовіри до банківської системи [5].

Водночас світовий досвід свідчить, що доки в країні не буде сформовано високого ступеня довіри до національної грошової одиниці, економічні агенти завжди зможуть віднайти схеми обходу будь-яких накладених державою обмежень, особливо в умовах глобалізації торгівлі та руху капіталу. Тому виникає необхідність пошуку не нових обмежень, а необхідних умов, які б стимулювали економічних агентів використовувати альтернативи готівковій іноземній валюті як засобу заощадження та обміну. Йде мова про поступове спрощення правил торгівлі валютою, зокрема розширення можливостей використання валютних свопів; перегляд порядку обліку валютної позиції в напрямі наближення до міжнародних стандартів, за якими своп не впливає на валютну позицію банків; розвиток інструментів страхування валютних ризиків, зокрема розвитку ринку деривативів, насамперед ф'ючерсів; удосконалення методики оцінки виводу капіталів за межі країни; зниження банківських обмежень, зокрема надання дозволу банкам купувати більші обсяги валюти на власну валютну позицію, за умови посиленню контролю за дотриманням банками правил ведення операцій з іноземною валютою та нормативів відкритої валютної позиції.

У контексті посилення проявів тінізації грошово-кредитної сфери, які формують ризики та загрози фінансово-економічній безпеці держав, актуальними завданнями грошово-кредитної політики є аналіз і визначення шляхів детінізації грошово-кредитного сектора шляхом мінімізації протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, удосконалення засобів моніторингу й нагляду за грошовими потоками банків та іншими фінансовими інститутами, запровадження жорсткіших правил щодо готівкових трансакцій і збільшення штрафів за незадекларовані та необліковані готівкові рахунки, посилення контролю за трансакціями за участю офшорних юрисдикцій, удосконалення правил і норм, що регулюють діяльність фінансових ринків, та забезпечення прозорості фінансових інструментів, дотримання вимог міжнародного законодавства у сфері детінізації грошово-кредитного сектора.

ВИСНОВКИ

Зауважимо, що універсальних інструментів протидії тінізації грошово-кредитного сектора, зменшенню податкової бази та переміщенню капіталів за кордон у світовій практиці не існує, однак є визнані на міжнародному рівні успішні практики. Своєю чергою, Україна повинна віднайти для цього свій набір інструментів, який стимулюватиме усвідомлення всіма суб'єктами грошово-кредитних відносин наслідків тінізації своєї діяльності для фінансової безпеки України. Водночас внутрішні реформи у грошово-кредитній сфері мають всебічно мотивувати до легальної діяльності у спосіб розвитку інфраструктури здійснення безготівкових платежів; запровадження єдиного державного реєстру виданих векселів; підвищення вимог до емітентів цінних паперів; розширення можливостей використання валютних свопів; розвитку інструментів страхування валютних ризиків; посилення контролю над витоком капіталів за межі України, а також унеможливлення або принаймні підвищення ризиків і витрат за здійснення тіншової діяльності. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Банківська статистика. URL: www.bank.gov.ua
2. Загальні тенденції тіншової економіки в Україні. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=bba0ca59-6863-4527-a039-968357fb6763>
3. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 р. № 1702-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18/page>
4. Типології легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, з використанням готівки. URL: www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2011/04.01.2012/tipolog2011.pdf
5. Доларизація та чорний ринок валюти в Україні: причини, обсяги, наслідки для економіки та політики. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/Currency-black-market_Research-paper.pdf
6. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV (у редакції від 20.07.2010 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
7. Флейчук М. І. Легалізація економіки та протидія корупції у системі економічної безпеки: теоретичні основи та стратегічні пріоритети в умовах глобалізації: монографія. Львів: Ахілл, 2008. 660 с.
8. The Global Risks Report 2016, 11th Edition / World Economic Forum. January, 2016. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2016/>

REFERENCES

- “Bankivska statystyka” [Banking statistics]. www.bank.gov.ua
- “Dolaryzatsiia ta chorni rynok valiuty v Ukraini: prychny, obsiah, naslidky dlia ekonomiky ta polityky” [Dollarization and the black currency market in Ukraine: causes, volumes, consequences for the economy and politics]. <https://ces.org>

ua/wp-content/uploads/2016/07/Currency-black-market_Research-paper.pdf

Fleischuk, M. I. *Lehalizatsiia ekonomiky ta protydiia koruptsii u systemi ekonomichnoi bezpeky: teoretychni osnovy ta stratehichni prioriteti v umovakh hlobalizatsii* [Legalization of the economy and countering corruption in the system of economic security: the theoretical foundations and strategic priorities in the conditions of globalization]. Lviv: Akhill, 2008.

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

[Legal Act of Ukraine] (2014). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18/page>

"The Global Risks Report 2016, 11th Edition". World Economic Forum. January, 2016. <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2016/>

"Typolohii lehalizatsii (vidmyvannia) dokhodiv, odezhanikh zlochynnym shliakhom, z vykorystanniam hotivky" [Types of legalization (laundering) of proceeds from crime, using cash]. www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2011/04.01.2012/tipolog2011.pdf

"Zahalni tendentsii tinyovoi ekonomiky v Ukraini" [General tendencies of the shadow economy in Ukraine]. <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=bba0ca59-6863-4527-a039-968357fb6763>

UDC 339.564(477)

THE MODERN METHODS AND INSTRUMENTS OF FINANCING THE DEVELOPMENT OF EXPORT POTENTIAL OF UKRAINE

©2018 HAVRYLCHENKO O. V.

UDC 339.564(477)

Havrylchenko O. V. The Modern Methods and Instruments of Financing the Development of Export Potential of Ukraine

The article is aimed at studying the modern effective instruments of export financing, determining the possibilities of their use by Ukrainian enterprises in order to increase their competitiveness in the world market. According to the results of theoretical researches the basic methods of financing of exports in the context of short-term, medium and long-term financing are generalized. The analysis and assessment of the export potential of Ukraine were carried out on the basis of the World Bank data. The author considers activity of the Export-credit agency, opportunities for Ukrainian exporters to use such export financing instruments as letter of credit, factoring, «green basket» method. The main problems of the current Ukrainian exports development are determined. The necessity of creation of the institutional basis for implementation of the State support for introduction of financial instruments of export development is substantiated that will ensure further development, increase and build-up of national economic potential in both traditional and new sales markets.

Keywords: financial instruments, financial potential, letter of credit, factoring, «green basket» method, Export-credit agency.

Fig.: 5. **Bibl.:** 13.

Havrylchenko Olena V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Management and Business, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: hneu.gavrilchenko@gmail.com

УДК 339.564(477)

Гаврильченко О. В. Сучасні методи та інструменти фінансування розвитку експортного потенціалу України

Мета статті полягає у вивченні сучасних дієвих інструментів фінансування експорту та визначенні можливостей їх використання українськими підприємствами з метою підвищення їх конкурентоспроможності на світовому ринку. За результатами теоретичних досліджень узагальнено основні методи фінансування експорту в розрізі короткострокового, середньострокового та довгострокового видів фінансування. На підставі даних Світового банку проведено аналіз та оцінку експортного потенціалу України. Розглянуто діяльність Експортно-кредитного агентства; можливості використання українськими експортерами таких інструментів фінансування експорту, як акредитив, факторинг, метод «зеленої корзини». Визначено основні проблемами розвитку сучасного українського експорту. Обґрунтовано необхідність створення інституційної основи для запровадження державної підтримки запровадження фінансових інструментів розвитку експорту, що забезпечить подальший розвиток і нарощування вітчизняного економічного потенціалу та закріплення на традиційних і нових ринках збуту.

Ключові слова: фінансові інструменти, фінансовий потенціал, акредитив, факторинг, метод «зеленої корзини», Експортно-кредитне агентство.

Рис.: 5. **Бібл.:** 13.

Гаврильченко Олена Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та бізнесу, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: hneu.gavrilchenko@gmail.com

УДК 339.564(477)

Гаврильченко Е. В. Современные методы и инструменты финансирования развития экспортного потенциала Украины

Цель статьи заключается в изучении современных действенных инструментов финансирования экспорта и определении возможностей их использования украинскими предприятиями с целью повышения их конкурентоспособности на мировом рынке. По результатам теоретических исследований обобщены основные методы финансирования экспорта в разрезе краткосрочного, среднесрочного и долгосрочного видов финансирования. На основании данных Всемирного банка проведены анализ и оценка экспортного потенциала Украины. Рассмотрена деятельность Экспортно-кредитного агентства; возможности использования украинскими экспортерами таких инструментов финансирования экспорта, как акредитив, факторинг, метод «зеленой корзины». Определены основные проблемы развития современного украинского экспорта. Обоснована необходимость создания институциональной основы для внедрения государственной поддержки внедрения финансовых инструментов развития экспорта, что обеспечит дальнейшее развитие и наращивание отечественного экономического потенциала и закрещения на традиционных и новых рынках сбыта.

Ключевые слова: финансовые инструменты, финансовый потенциал, акредитив, факторинг, метод «зеленой корзины», Экспортно-кредитное агентство.

Рис.: 5. **Библ.:** 13.

Гаврильченко Елена Владимировна – кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и бизнеса, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: hneu.gavrilchenko@gmail.com